

DİNLER TARİHİ DERS NOTLARI

1.ÜNİTE

DİNLER TARİHİNE GİRİŞ

ABDULKERİM BAKIR
İHL Meslek Dersleri Öğretmeni

1. ÜNİTE DİNLER TARİHİNE GİRİŞ

1. Dinin Tanımı

Din; varlığı kabul edilen üstün bir güce karşı duyulan kalbî bağlılık ve teslimiyet duygusu ile bu bağlılığın gerektirdiği davranışları (ibadetleri) yerine getirmektir.

Kur'an-ı Kerim'de Din Kavramı:

- Yüce Allah ile kulları arasındaki karşılıklı ilişkiyi ifade eder.
- Doksan beş yerde çeşitli anlamlarda kullanılmıştır.

*** Kur'an-ı Kerim'de İslam dışındaki dinler, hatta **Mekkeli müşriklerin inançları bile din olarak adlandırılır.** Fakat dinsizlik gibi bir kavramdan veya anlayıştan Kur'an'da hiç söz edilmez. Buradan yeryüzünde dinsiz bir toplumun bulunmadığı veya dinsiz olmanın insanın doğasına aykırı olduğu sonucu çıkarılabilir.

Kur'an-ı Kerim'de Din Kelimesinin Çeşitli Anlamları	
Örf ve âdet	• "Firavun dedi ki: 'Bırakın Musa'yı öldüreyim de, Rabbinde yalvarsın bakalım. Çünkü ben onun sizin dininizi (hayat tarzınızı) değiştireceğinden yahut yeryüzünde fesat çıkaracağından korkuyorum.'" (Mü'min suresi, 26. ayet.)
Hesap ve ceza günü	• "Allah hesap gününün (ahiretin) malikidir." (Fatıha suresi, 4. ayet.)
Kanun ve kurallar	• "...[Yusuf] Kralın dinine göre kardeşini yanında alıkoymazdı. Meğerki Allah dilemiş olsun." (Yusuf suresi, 76. ayet.)
Kulluk, itaat	• Göklerdeki ve yerdeki herkes ister istemez ona boyun eğmişken ve ona döndürülüp götürülecekken onlar Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar? (Âl-i İmrân suresi, 83. ayet.) • "(Ey Muhammed!) Şüphesiz biz o Kitab'ı sana hak olarak indirdik. Öyle ise sen de dini Allah'a has kılarak O'na kulluk et. (Zümer suresi, 2. ayet.)
İnanç ve ibadet	• "Sizin dininiz size, benim dinim de banadır." (Kâfirün suresi, 6. ayet.) • "Rabbi ona 'Teslim ol' dediğinde 'Âlemlerin Rabbinde teslim oldum' demişti. İbrahim bunu kendi oğullarına da vasiyet etti, Yakub da öyle: 'Oğullarım! Allah sizin için bu dini (İslâm'ı) seçti. Siz de ancak müslümanlar olarak ölün' dedi (Bakara suresi, 131-132. ayetler.).
Sorumluluk	• "Allah, sizin için dinde zorluk yaratmadı..." (Hac suresi, 78. ayet.)

"Allah katında din, İslam'dır." (Âl-i İmrân suresi, 19. ayet.)

- Kur'an-ı Kerim de geçen "ed-dîn", Allah'ın (c.c.) tarih boyunca gönderdiği tek din olan İslam için kullanılır.
- İslam "İnsanlığın evrensel ve daimi dini" olan mutlak dindir.
- Mutlak din, Yüce Allah'ın bütün insanlara gönderdiği; esas

İslam Âlimlerinin Din Tanımları

Müslüman âlimlerin dinî tanımlarken üç hususu göz önünde bulundurdıkları görülür:

1. Dinin kaynağı Allah'tır (c.c.),
2. Din, vahiy kaynaklıdır,
3. Dinin dünya ve ahirete ilişkin yönü vardır

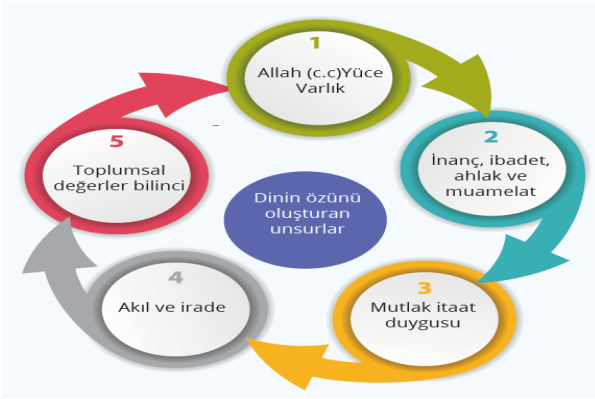
İslam Geleneğinde Din Tanımları			
Cürcânî	Tahanevî	Muhammed İkbal	Ömer Nasuhi Bilmen
Din, akıl sahiplerini Peygamberin bildirdiği şeyleri kabule çağırان ilahî bir düzenlemedir.	Din, akıl sahiplerini kendi iradeleriyle halde salaha, ahirette felaha sevk eder.	Din, inanç olarak içtenlikle kabul edildiği ve tam manasıyla kavrandığı takdirde, karakter ve kişiliği büsbütün değiştirebilecek güçte bir genel hakikatler sistemidir.	Din, Allah'ın bir kanunudur ki Allah bunu peygamberleri vasıtasıyla insanlara lütuf ve ihsan buyurmuştur. Bu kanun, insanları hayra götürür; insanlar, bu ilahî kanun hükümlerine kendi tercihleriyle uyarlarsa doğru yolu bulmuş, hidayete ulaşmış olurlar.

(bk. İsmail Çalışkan, Kur'an'da Din Kavramı, s. 34-39, 226; Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlimihali, s. 17.)

Batılı Din Bilimcilerin Din Tanımları

Batı'da Çeşitli Disiplinlere Göre Yapılan Din Tanımları	
Teolojik Tanımlar	- Din, Tanrı'ya imandır. - Din, manevi varlıklara imandır.
Ahlaki Tanımlar	- Din, iyi bir hayata götüren vesiledir. - Din, duyguyla karışık ahlaktır.
Felsefi Tanımlar	- Din, sonsuz bir ilgidir. - Din, beşeri bir yansıtmadır.
Psikolojik Tanımlar	Din, derin manevi tecrübenin bir türüdür.
Sosyolojik Tanımlar	Din, değerlerin muhafazasıdır.
Batılı Din Bilimcilerinin Yaptığı Din Tanımları	
Max Müller (Maks Müller)	Din; insanın sonsuzu kavramasını sağlayan, akıl ve mantığa tabi olmayan zihnî bir meleke veya yetenektir.
Rudolf Otto (Rudolf Otto)	Din; insanın kutsal saydığı şeylerle olan ilişkisidir.
Feurbach (Foyerbah)	Din; dua, kurban ve inançla kendini gösteren bir arzudur.
Mircea Eliade (Mirsa Eliyade)	Din; hayatın anlamını veren, öte dünya arayışını sağlayan ve model ortaya koyan bir tecrübedir.

2. Kurumsal Bir Yapı Olarak Din

• Kurumsal bir yapı olarak din; inancı, ibadeti, ayini, hukuku, sanatı, yorumu ve geleneği içerir.

1. “Din, insanların mutlu bir hayat sürmesini amaçlayan Tanrı’nın veya din kurucularının kutsal kitaplarda yer alan sözlerinden, insanların bu amacın gerçekleşmesi için yaptıkları davranışlardan ve oluşturdukları kurumlardan meydana gelen bir sistemdir.”

2. “Din, ferdi ve içtimai yanı bulunan, fikir tatbikat açısından sistemleşmiş olan, inananlara bir yaşama tarzı sunan, onları belli bir dünya görüşü etrafında toplayan bir kurumdur.”

3. Dinin İnsan Hayatındaki Yeri ve Önemi

- Din insanoğlunun tarih boyunca sorduğu en temel sorulara cevaplar verir.
- Aşkın, yüce bir varlığa inanan insan diğer insanlara ve tabiata karşı davranışlarında kendini kontrol eder. Yalnızca kendi çıkar ve menfaatlerini gözetmez.
- Din insanın sığınma, güvenme ve yakarma duygusunu karşılar.
- İçine düştüğü yalnızlık ve çaresizlik karşısında insana ümit, teselli ve güven sağlayan bir sığınaktır.
- İnsanın yaptığı yanlışlıklar nedeniyle içine düştüğü vicdan azabını hafifletecek ve kendisini affettirecek bir güce olan ihtiyacını karşılar.
- Vicdan duygusunu harekete geçirerek, insanı kötülükten alıkoymaya ve iyiliğe teşvik etmeye çalışır.
- İnsanın sosyal ve doğal çevreyle uyum içinde yaşamasını sağlar.
- İnsanları iyiye ve güzele iletme konusunda hukuki ve ahlaki ilkeler ortaya koyar.
- Toplumsal yapının tesisini ve devamını sağlar.

4. Dinler Tarihinin Tanımı, Konusu ve Metodu

Dinler Tarihi ; tüm dinlerin tarihini, inanç, ibadet, ahlak sistemlerini ve dinî kurumlarını inceleyen bir bilim dalıdır.

Konusu; Mensubu bulunan veya bulunmayan geçmişte veya günümüzde yaşayan tüm dinler Dinler Tarihi'nin konusudur.

Metodu; Dinler Tarihi, dinleri tarafsız bir şekilde oldukları gibi tasviri (betimleyici) bir yöntemle, duygular ve ön yargılardan bağımsız bir şekilde ele alıp inceler. Dinleri mukayese ederken onları hak, batıl, doğruluk, yanlışlık ve üstünlük bakımından değerlendirmeye tabi tutmaz.

5. Dinler Tarihinin Temel Kaynakları

- Kur'an-ı Kerim'de Yahudiler, Hristiyanlar, Sabiiler ve Mecusilerden söz edilmesi Müslüman âlimleri diğer din ve inançlar hakkında araştırma yapmaya ve onlarla ilgili eserler ortaya koymaya yönlendirmiştir.

Müslüman âlimlerin dinler ile ilgili yazdıkları bazı eserler:

- 1- Gazzâli: **er-Reddû'l-Cemîl**
- 2- Bîrûnî: **Tahkîku Mâ li'l-Hind**
- 3- Ebu'l-Meâli Muhammed b. Ubeydullah: **Beyânü'l-Edyan**
- 4- İbn Hazm: **Kitâbu'l-Fasl fi'l-Milel ve'l-Ehvâi ve'n-Nihal**
- 5- Şehristânî: **el-Milel ve'n-Nihal**

Dinler Tarihi ile ilgili bazı eserler:

- 1- Şemseddin Sami: **Esatir**
- 2- Ahmet Mithat Efendi: **Tarih-i Edyan**
- 3- Mahmud Es'ad b. Emin Seydişehir: **Tarih-i Edyan**
- 4- Es'ad Efendi: **Tarih-i Edyan**
- 5- M. Şemsettin Günaltay: **Tarih-i Edyan**
- 6- Hilmi Ömer Budda: **Dinler Tarihi**
- 7- Ömer Rıza Doğrul: **Yeryüzünde Dinler Tarihi**
- 8- Annamarien Schimmel: **Dinler Tarihine Giriş**

Batı'nın dinler ile ilgili çalışmaları:

- Avrupa devletlerin laikleşmesi sonucunda dinî konuların öğretilmesi ve araştırılması kilisenin tekelinden çıkmış ve bu durum dinler tarihi çalışmalarına hız kazandırmıştır.
- Dinler tarihi araştırmaları zaman zaman başka amaçlar için de kullanılmıştır.
- Dünyanın çeşitli bölgelerinde sömürgeleri ve yoğun ticari ilişkileri bulunan Avrupalı ülkeler, kendi çıkarlarına hizmet edecek, Doğu dilleri, kültürleri ve dinleri konusunda uzmanlara ihtiyaç duymuştur.
- Bu uzmanların ortaya koyduğu çalışmalar sayesinde sömürülen halkların üzerinde hâkimiyet kurmak daha kolaylaşmıştır.

6. Dinleri Öğrenmenin İslam Açısından Önemi

- Kur'an'da Allah (c.c.) katında tek dinin İslam olduğu belirtilmekle diğer dinlerin varlığı bir olgu olarak kabul edilmiştir.
- Diğer dinlere mensup insanların güzel davranışları övülürken kötü davranışları yerilmiştir.
- Müslümanlar daha önce kendilerine kitap verilen Yahudi ve Hristiyanların düştüğü hatalara düşmemek için onların dinlerini ve tarihlerini tanımaya yönelmişlerdir.

Dinler Tarihi'nin ortaya koyduğu veriler şu açılardan önemlidir:

- İslam'a karışmış hurafelerin tespit edilebilmesi
- Diğer din mensuplarıyla sağlıklı iletişim kurulabilmesi
- İslam'ın diğer din mensuplarına daha iyi anlatılabilmesi
- Din hizmetlerinin daha verimli hâle getirilmesi

7. Dinlerin Coğrafi Dağılımı

İslam

- Müslümanlar Ortadoğu olmak üzere, Afrika'da, Asya'da, Avrupa'nın bazı kesimlerinde yaşamaktadır.
- Müslümanlar günümüzde yaklaşık olarak **1,5 milyar nüfusa** sahiptir.

Yahudilik

- Bugün başta İsrail olmak üzere Amerika’da ve dünyanın diğer bölgelerinde dağınık vaziyette yaşamaktadırlar.
- Günümüzde **20 milyon civarında Yahudi** bulunmaktadır.

Hristiyanlık

- En yaygın olduğu bölge Avrupa’dır. Kuzey Amerika’nın çok büyük bir kısmı, Güney Amerika’nın kıyı kesimleri ve Avustralya’nın büyük çoğunluğu Hristiyan’dır.
- Afrika ve Asya’da da önemli bir Hristiyan nüfus bulunmaktadır.
- Günümüzde **Hristiyanlar yaklaşık 2,2 milyar** nüfusa sahiptir.

Hinduizm

- Hinduizm **dünyada en çok mensubu bulunan dinlerden** biridir. **Hindular 700 milyon** civarındadır.
- **Hindistan nüfusunun % 80’i Hindu**’dur.
- Pakistan, Bangladeş, Nepal ve Endonezya’da Hindular bulunmaktadır.

Budizm

- **Yayılmacı bir karaktere sahip olan Budizm**, günümüzde Hindistan, Çin, Tayland, Japonya, Burma (Myanmar), Seylan, Vietnam, Singapur, Tayvan, Tibet, Kore gibi Güney Asya ve Uzak Doğu ülkelerinde yer almaktadır.
- Sayıları **500 milyon** civarındadır.

Konfüçyanizm

- Konfüçyanizm **1912 yılına kadar Çin’in resmî dini** olmuştur.
- Büyük bir kısmı Çin’de olmak üzere, Kore, Vietnam, Tayland, Tayvan ve Japonya’da **350 milyon civarında Konfüçyanist** yaşamaktadır.

Sihizm

- Günümüzde Sihlerin büyük çoğunluğu Hindistan’ın Penjab bölgesinde yaşamaktadır.
- Sayıları **25 milyon** civarındadır.

Taoizm

- Büyük çoğunluğu Çin’de olmak üzere, Tayvan, Hong Kong, Kore, Japonya ve Vietnam gibi Asya ülkelerinde yaklaşık **20 milyon Taoist** yaşamaktadır.

Mecusilik

- Mensuplarının büyük çoğunluğu İran’da ve Hindistan’ın Bombay bölgesinde, geri kalanı ise Afganistan, ABD, Kanada ve Azerbaycan’da yaşamaktadır.
- Sayıları **150 bin** civarındadır.